

Nederigheid?

**'Ik weet
niet eens
waar je
het over
hebt!'**

Foto Sandra Haverman

Theo Zweerman: 'Ik trok aan een draadje en er kwam opeens een heel hemdsmouw te voorschijn'

'Toen ik vijfenveertig jaar geleden tot de franciscaanse broederschap toetrad, bevroedde ik niets van de diepere lagen in de geschriften van Franciscus. Ook later niet, toen ik bezig was om filosoof te worden en studies schreef over hedendaagse filosofen. Op een gegeven moment kwam Franciscus daar gewoon tussen.'

De franciscaan Theo Zweerman kreeg in zijn jonge jaren de leeropdracht om na zijn studie theologie verder te gaan met filosofie. Hij promoveerde op Spinoza en doceerde wijsbegeerte aan de Katholieke Theologische Universiteit te Utrecht (KTU). Rond zijn vijfenveertigste deed hij een aantal ontdekkingen in de geschriften van Franciscus van Assisi, die hem met een nieuwe bril naar deze dertiende eeuwse heilige deed kijken.

'Ik trok aan een draadje en er kwam opeens een heel hemdsmouw te voorschijn. Ik ontdekte een nieuwe Franciscus. Tijdens het bestuderen van de grote filosofen had ik geleerd met teksten om te

gaan. Je moet eerst kijken *hoe* iemand iets zegt, voordat je gaat kijken naar *wat* hij zegt.

Van vormlezers als Nietzsche leerde ik de vormen waarin iemand schrijft of spreekt serieus te nemen. Nietzsche was een razend knappe lezer die altijd tussen de regels door las en zich afvroeg: op wat voor toon spreekt iemand eigenlijk? Deze manier van lezen heb ik ook voor de teksten van Franciscus gebruikt. Als je ze zorgvuldig bestudeert en je er de techniek van close reading op toepast, zie je dat hij ze weloverwogen gestructureerd heeft. Dit deed hij in het bijzonder wanneer hij iets van zijn besef van God aan de goede verstaander wilde doorgeven.

Toen ik zijn geschriften op die manier begon te bestuderen, kwam ik op het spoor van een spirituele diepgang, een diepere laag die naar mijn beste weten tot dan toe niet ontdekt was. Franciscus heeft na lang mediteren en herkauwen zijn bevindingen op schrift gesteld. De teksten vra-

gen dan ook op hun beurt om een zorgvuldige en meditatieve lezing. Ik wil geen kwaad woord zeggen over de levensbeschrijvingen van Franciscus die in omloop zijn, of over wat op grond daarvan over Franciscus geschreven is. Maar ze doen, op enkele uitzonderingen na zoals Hélène Nolthenius, te weinig recht aan de mysticus, de man die heel duidelijk zijn leven heeft gezet op die ene kaart, namelijk het zoeken naar God.'

Toen Theo Zweerman franciscaan werd, was ook hij geboeid door de Franciscus die we allemaal kennen. 'Dat ontken ik ook niet. Dat is de Franciscus die naar buiten trad, die bij de paus en bij de sultan van Egypte op bezoek ging. Hij bracht een revival teweeg in de kerk van zijn dagen, hij was een hervormer *avant la lettre*. Als zodanig heeft hij een volksbeweging in gang gezet en heeft hij het evangelie dichterbij de gewone man en vrouw gebracht. Hij deed dat met een bijzondere gevoeligheid voor de natuur, iets